

Državno natjecanje iz povijesti

27. travnja 2023.

prvi (I.) razred

zaporka

--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova

	70
--	----

Upute natjecateljima koji ispit rješavaju na stolu

1. Ispit se sastoji od 25 pitanja i rješavaš ga 90 minuta.
2. Prije rješavanja ispita trebaš pažljivo i pravopisno točno ispuniti listić sa zaporkom.
3. Nakon što ispuniš listić sa zaporkom, spremi ga u omotnicu.
4. Zaporku s listića prepisi na prvu stranicu ispita.
5. Pažljivo pročitaj ispitne zadatke i upute u zadatku.
6. Rješenja upisuj na predviđena mjesta u ispitu. Ispit piši plavom tintom ili kemijskom olovkom.
7. Ispit piši isključivo pisanim, a ne tiskanim slovima. Odgovori moraju biti pravopisno i gramatički točni. Korištenje kraticama nije dopušteno i bodovat će se s 0 bodova. Piši čitko. Nečitki odgovori bodovat će se s 0 bodova.
8. Osobna imena i prezimena te geografska imena piši izvorno prema udžbenicima koje je odobrilo MZO u školskoj godini 2022./2023.
9. **Koristi se papirom za koncept tijekom rješavanja ispita jer jednom napisan odgovor u ispitu više nije dopušteno prepravljati. Odgovori se u konceptu ne vrednuju.**
10. Nakon završetka pisanja ispit predaj članu Državnoga povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka imaš pravo uvida u ispit i pravo na pisanu žalbu.

Želimo ti uspjeh u natjecanju!

Prosudbeno povjerenstvo na državnom natjecanju:

1. _____ (predsjednik Državnoga povjerenstva)
2. _____ (član Državnoga povjerenstva)
3. _____ (član Državnoga povjerenstva)

1. Pročitaj pozornost ulomke povijesnih izvora istoga autora i odgovori na pitanja.

I. *Od svih živih i misaonih bića, mi žene smo najnesretnija vrsta...Muškarac, naprotiv, kad mu dosadi biti u kući s obitelji, izađe van te u društvu s prijateljima zaboravi na dosadu. Za razliku od njega, mi moramo uvijek gledati jednu te istu osobu. Govore da mi u kući živimo život bez opasnosti, dok se oni bore kopljima, ali to je pogrešno razmišljanje. Ja bih radije sudjelovala u tri bitke nego jednom rodila. (iz Euripidove Medeje)*

II. *Kada ju je neka žena iz Atike pitala: „Zašto Spartanke jedine vladaju svojim muškarcima?“ odgovorila je: „Zato što smo mi jedine koje rađaju prave muškarce.“ Jedna druga je pokapala svog sina kada joj je starija žena prišla izraziti žalovanje i rekla „To je loša sreća, jadnice“. „Ali, ne za nebesa.“ odgovorila je „to je dobra sreća, odgojila sam ga da bi mogao umrijeti za Spartu“... Čovjeka kojeg su poslali Spartanki da je pita da li bi pristala na udvaranje, odgovorila je: „Kada sam bila mala naučila sam slušati oca i to mi se urezalo. Tako, kad sam se udala, to je mjesto zauzeo moj muž...“*

1.1. O kojemu obliku društvene zajednice, s obzirom na položaj muškarca i žene, svjedoče oba izvora?

	1
--	---

1.2. Koja je najvažnija uloga žene kojoj svjedoče oba izvora?

	1
--	---

1.3. Kako se naziva odgoj koji se spominje u drugome izvoru?

	1
--	---

2. Navedenim bitkama pridruži odgovarajuću posljedicu.

	3
--	---

_____ Bitka kod Farsala	a) Rimljani uspješno zauzimaju Kartagu.
_____ Bitka kod Beneventa	b) Rimljani su u potpunosti zauzeli etrušćanske gradove.
_____ Bitka kod Alezije/Alesije	c) Pir odlazi s Apeninskog poluotoka.
	d) Pompej bježi u Egipat.
	e) Kartažani su istjerani s prostora Hispanije.
	f) Rimljani preuzimaju kontrolu nad Galijom.

3. Što je utjecalo na pojavu prvih pisama?

	1
--	---

- a) potreba za zapisivanjem vjerskih tekstova
- b) potreba za veličanjem vladara
- c) potreba za popisivanjem poreznih obaveza
- d) potreba za zapisivanjem književnih djela

4. Prouči prilog i odgovori na pitanja.

4.1. Uz koji grad vezujemo prikazani „sukob“?

- a) Atenu
- b) Mikenu
- c) Rim
- d) Troju

	1
--	---

4.2. Imenuj ključne likove „sukoba“ i izdvoji motive po kojima ih prepoznaješ.

	4
--	---

5. Pozorno prouči priloženi povijesni izvor i odgovori na pitanja.

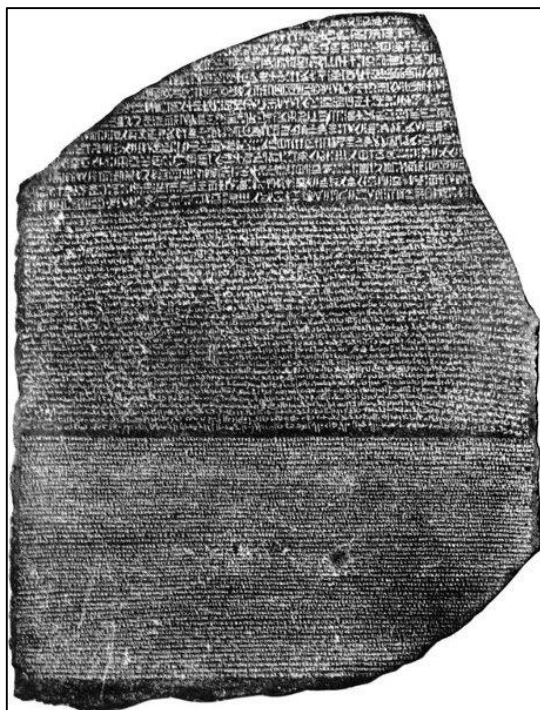
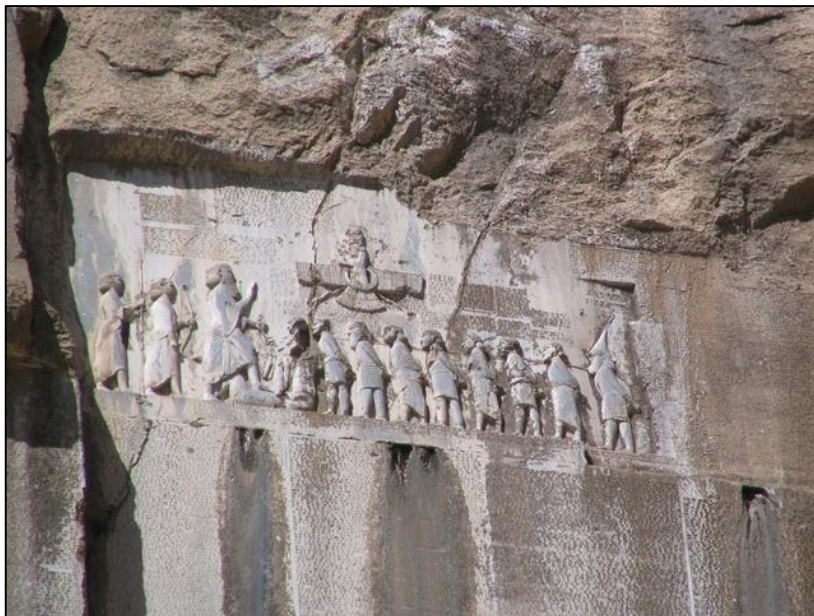
5.1. O kakvim vjerovanjima Rimljana svjedoči priloženi povijesni izvor?

	1
--	---

5.2. Što, na temelju izvora, možeš zaključiti o društvenome statusu osobe prikazane na izvoru?

	1
--	---

6. Pozorno prouči priložene povijesne izvore i odgovori na pitanja.

6.1. Što je zajedničko priloženim povijesnim izvorima?

- a) pisani su istim jezicima
- b) pisani su istim pismima
- c) svjedoče o izumu klinastog pisma
- d) temelj su za dešifriranje pisama

	1
--	---

6.2. Kako se zovu države staroga svijeta uz koje povezujemo prvi odnosno drugi izvor?

	2
--	---

7. Pozorno pročitaj ulomak povijesnoga izvora i odgovori na pitanje.

Podjela moći u državi toliko je pažljivo regulirana do jednakosti i ravnoteže da nitko ne može reći, čak ni domaći svijet, je li to uređenje kao cjelina aristokratsko ili demokratsko ili despotsko.

7.1. O kojem političkom uređenju staroga Rima svjedoči prikazana tvrdnja?

	1
--	---

- a) dominatu
- b) kraljevini
- c) principatu
- d) republici

7.2. Objasni kako se nazivaju institucije vlasti i koje su njihove ovlasti u ovome razdoblju rimske povijesti, a kojima se može potkrijepiti tvrdnja: *to uređenje kao cjelina aristokratsko ili demokratsko ili despotsko.*

	3
--	---

8. Pozorno pročitaj ulomak iz povijesnoga izvora i odgovori na postavljena pitanja.

Pa koliko ćeš još Katilina, iskušavati našu strpljivost? Koliko će još to tvoje mahnitanje od nas praviti budale? Gdje je granica tvoje neobuzdane pohlepe? Noćno zaposjedanje Palatina, ophodnje po gradu, strah naroda, žurno okupljanje svih domoljuba, jako osiguranje ovoga mjesta na kojem zasjeda senat, lica i pogledi ovdje nazočnih-sve te to ni najmanje nije dirnulo? Ne shvaćaš da su tvoji planovi razotkriveni?

8.1. Kako se zove autor priloženog ulomka?

	1
--	---

8.2. Kako se naziva institucija čiju *strpljivost* iskušava Katilina?

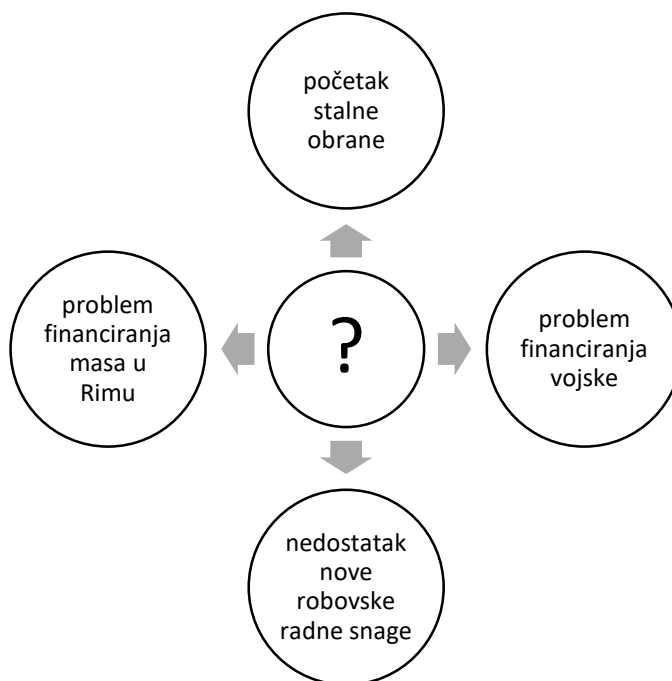
	1
--	---

8.3. Što je bio cilj Katilinine *neobuzdane pohlepe*?

	1
--	---

9. Pozorno prouči shematski prikaz i odgovori na pitanja.

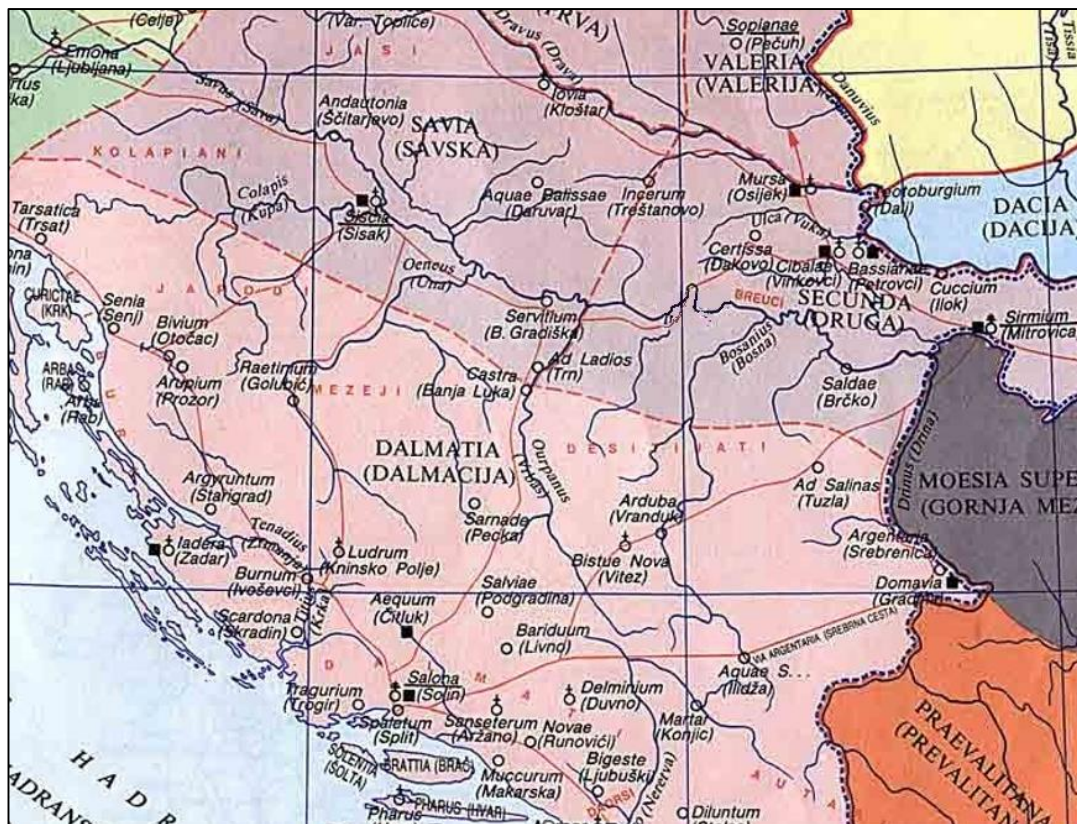
9.1. Koja je promjena u rimskoj vanjskoj politici dovela do posljedica navedenih u shematskom prikazu?

	1
--	---

9.2. U kojemu stoljeću kulminira situacija navedena u shematskom prikazu?

	1
--	---

10. Pozorno prouči povijesnu kartu i odgovori na pitanja.

10.1. Kako se zove vladar kojem se pripisuje ovakvo teritorijalno uređenje prikazanog prostora?

	1
--	---

10.2. Izdvoji dva argumenta s povijesne karte kojim ćeš to potkrijepiti.

	2
--	---

10.3. Kako se zvao namjesnik za čijega je upravljanja izgrađen najvažniji prometni pravac iz Dalmacije prema Panoniji?

	1
--	---

11. Pozorno pročitaj povijesni izvor i odgovori na pitanja.

*Imperator Cezar Vespazijan August,
vrhovni svećenik,
s tribunskom vlašću drugi put,
imperator šesti put,
otac domovine,
konzul treći put
veteranima koji su vojevali u mizenskoj floti
pod Sekstom Lucilijem Basom,
koji su odslužili dvadeset i šest ili više stipendija
i naseljeni su u Pestumu,
čija imena su dolje potpisana
njima, djeci i potomcima njihovima
daje civitet i pravo zakonitog braka sa suprugama,
koje su tada imali, kad im je civitet dan,
ili, ako su koji bili leđični, s onima, koje su poslije
doveli, naravno pojedini s pojedinom
Peti dan prije februarskih ida
za konzulovanja Imperatora Cezara Vespazijana Augusta treći put,
i Marka Kokceja Nerve
/centurionu/ Likaju, Birsovom sinu, iz Marsunnije
/redni broj 23/*

11.1. Kako se zove osoba koja je izdala priloženi dokument?

	1
--	---

11.2. Koje promjene u Likajevu životu donosi priloženi izvor? Argumentiraj na temelju sadržaja izvora.

	3
--	---

11.3. Kakav zaključak o podjeli stanovništva možeš izvesti iz priloženog izvora?

	1
--	---

11.4. Kako se danas naziva naselje iz kojega je Likaj?

	1
--	---

12. Koji od četiriju predloženih navoda odgovara označenom mjestu (?) i upotpunjuje točan uzročno posljedični niz.

- a) klijent
- b) patron
- c) proleter
- d) tribun

	1
--	---

13. Pozorno prouči povijesni izvor i odgovori na pitanja.

Prijevod sa stele:

Valent i Melanija, robovi Cezernija Avita, su podigli nadgrobni spomenik sebi i svojoj djeci – dvadesetogodišnjoj Valentini i dvogodišnjem Doniku, izražavajući im roditeljsku odanost izrazom najrjeđa djeca (djeca kakve je malo).

- 13.1. Kakav je imovinski status prikazanih osoba? Navedi argument sa stele kojim ćeš to potkrijepiti.

	2
--	---

- 13.2. Koji podatak iz natpisa **nije** „očekivan“ s obzirom na njihov imovinski status?

	1
--	---

14. Usporedi ovlasti senata u vrijeme principata i dominata.

	2
--	---

15. Navedi po dvije povijesne činjenice kojima ćeš potkrijepiti svaki dio tvrdnje: *Rim je osvojio Grčku oružjem, a Grčka Rim kulturom.*

	4
--	---

16. Zaokruži uzrok pobune legionara u Panoniju neposredno nakon smrti Oktavijana Augusta.

	1
--	---

- a) gubitak političkih prava
- b) nezadovoljstvo dužinom vojnog roka
- c) odbijali su ratovati na limesu
- d) odbijanje zahtjeva da služe na prostoru s kojega dolaze

17. Pozorno pročitaj ulomak povijesnoga izvora i odgovori na postavljena pitanja.

„Svakom sam pojedinačno od rimskog puka izbrojio tristo sestercija prema oporuci svojega oca i u svoje sam ime dao četiri stotine sestercija od ratnog plijena kad sam bio konzul peti put, a drugi sam put opet, za desetog konzulovanja, od svoje očevine izdvojio na dar svakome pojedinačno četiri stotine sestercija, te sam kao konzul jedanaesti put obavio dvanaest dioba žita, kupivši ga iz vlastitog dohotka; i u dvanaestoj godini svoje tribunske vlasti dao sam svakom pojedinačno, treći put, četiri stotine sestercija. Te moje darove nikad nije dobilo manje od dvije stotine i pedeset tisuća ljudi... Za svog trinaestog konzulovanja dao sam šezdeset denara puku koji je primao državno žito. Bilo je to nešto manje od dvjesto tisuća ljudi.“

17.1. Kako se zove osoba koja je autor izvora?

	1
--	---

17.2. Na temelju čega možeš izvući zaključak da se sadržaj izvora ne može odnositi na drugo stoljeće prije Krista?

	1
--	---

17.3. Koji izraz upotrebljavamo za praksu koja je opisana u priloženom izvoru?

	1
--	---

18. Koja su dva naselja stekla status kolonije za vladavine Flavijevaca?

	1
--	---

- a) Jader i Pola
- b) Cibale i Mursa
- c) Naronia i Siscia
- d) Siscia i Sirmium

19. Što od navedenog nije dokaz uspješne romanizacije Liburna?

	1
--	---

- a) izostanak otvorene pobune
- b) najmanji broj povlaštenih zajednica na današnjemu hrvatskom prostoru
- c) postojanje sudskih okruga koji obuhvaća manji broj naroda
- d) pripadnici visokoga rimskog društva s posjedima na ovome prostoru

20. Pozorno pročitaj ulomak povijesnoga izvora i odgovori na pitanja.

Među svim ostalim odlukama što smo ih uvijek donosili na korist i dobrobit države, do sada smo htjeli sve dovesti u sklad sa starim zakonima i javnim poretom Rimljana i pobrinuti se da se i kršćani, koji su napustili način života svojih predaka, vrate zdravom razumu, jer je iz nekih razloga upravo te kršćane zahvatila takva samovolja i jer ih je obuzela takva glupost da nisu više slijedili odredbe svojih starih, koje su možda uvodili upravo njihovi preci, nego su po svojoj volji i želji stvarali zakone koje će obdržavati i s raznih strana skupljali su trazilčite narode. Kad smo izdali zapovijed da se vrate starim odredbama mnogi su se izvrgli opasnostima, a mnogi su i stradali. I budući da je većina ustrajala u svojem načinu života, te smo uvidjeli da oni niti ne služe obrede, niti iskazuju dužnu vjeru bogovima, niti pak časte kršćanskog Boga, mi smo, slijedeći našu razboritost i u skladu s našom stalnom težnjom da svim ljudima osigurama oprost, a s obzirom na našu blagost, odlučili da tim ljudima moramo odobriti da opet budu (...) i da smiju obnoviti svoja okupljališta, a time ne rade ništa protiv poretka Drugim dopisom dat ćemo dužnosnicima uputu kakve postupke imaju provoditi...

20.1. U koje stoljeće smještamo događaj o kojemu svjedoči izvor?

	1
--	---

20.2. Objasni izraz *više nisu slijedili odredbe svojih starih*.

	1
--	---

20.3. Objasni o kojoj promjeni državne politike svjedoči priloženi ulomak.

	1
--	---

21. Pozorno pogledaj povijesni izvor i odgovori na pitanja.

21.1. O kojemu povijesnom događaju svjedoči slikovni izvor iz 9. stoljeća?

	1
--	---

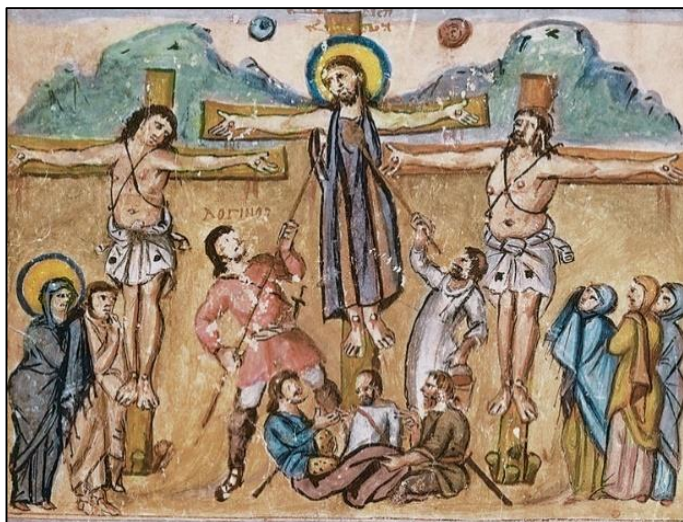
21.2. Izdvoji dva motiva s izvora kojim ćeš to potkrijepiti.

	2
--	---

21.3. Kako se naziva osoba koja je prikazana na lijevoj strani?

1

22. Prouči priložene priloge i odgovori na pitanja.

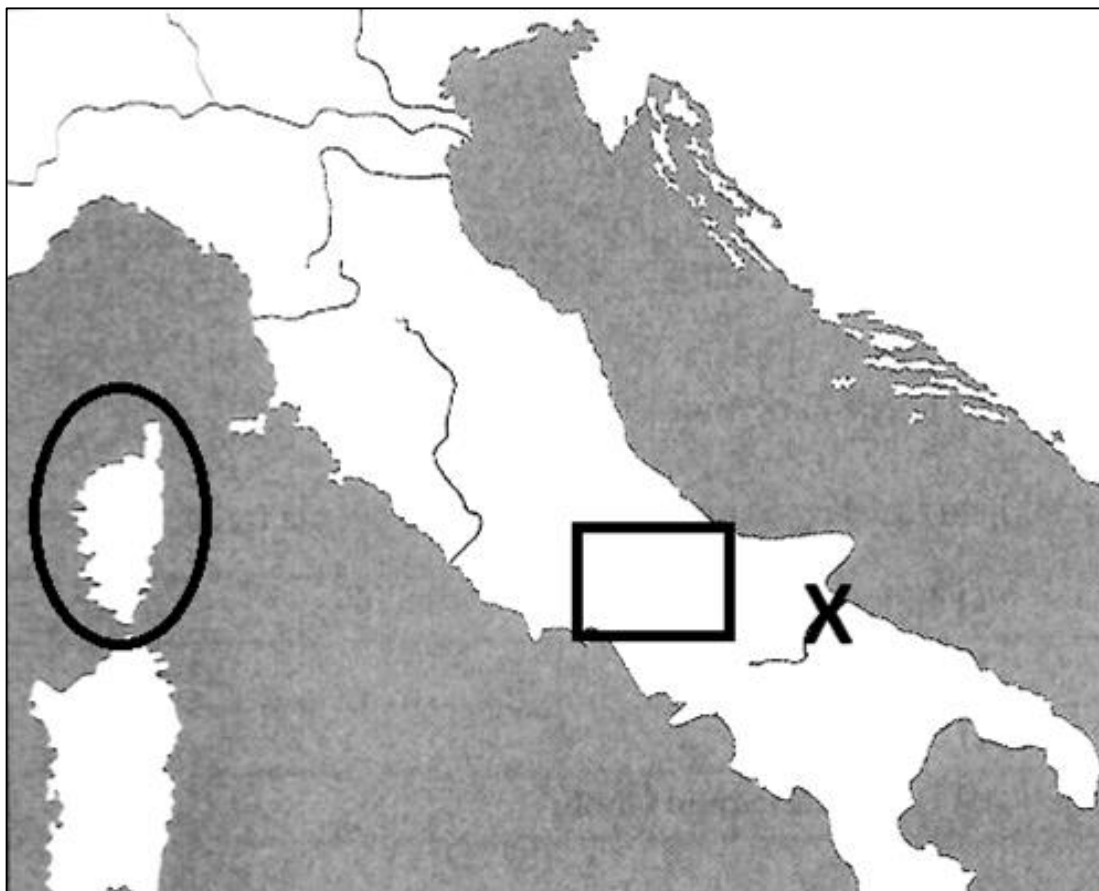

22.1. Što je zajedničko osobama na križu?

- a) ciljevi otpora
- b) niski društveni položaj
- c) vjera
- d) status rimskoga građanina

1

23. Pozorno prouči prikazanu kartu i odgovori na pitanja.

23.1. Kako se zove narod koji je kontrolirao zaokruženi prostor u 4. st. pr. Kr.?

	1
--	---

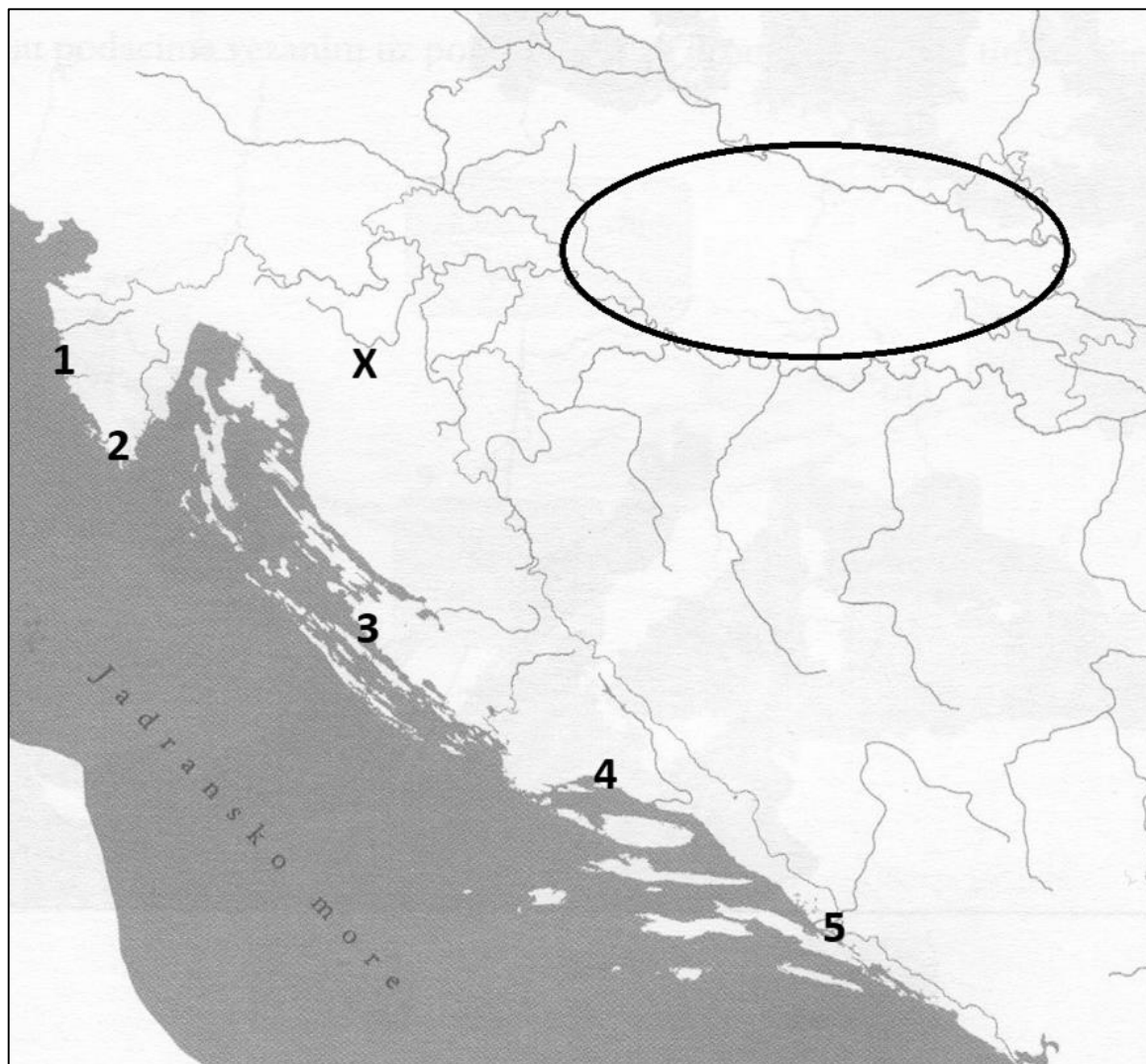
23.2. Kako se zove narod koji je u vrijeme rimskog osvajanja Apeninskoga poluotoka nastanjivao prostor označen pravokutnikom?

	1
--	---

23.3. Koji frazu vežemo kao posljedicu bitke koju su Rimljani u 3. st. pr. Kr. vodili na mjestu označenome znakom x?

	1
--	---

24. Pozorno prouči prikazanu kartu i odgovori na pitanja.

24.1. Kojim je brojem označena lokacija na kojoj se nalazi lukobran iz rimskoga razdoblja?

	1
--	---

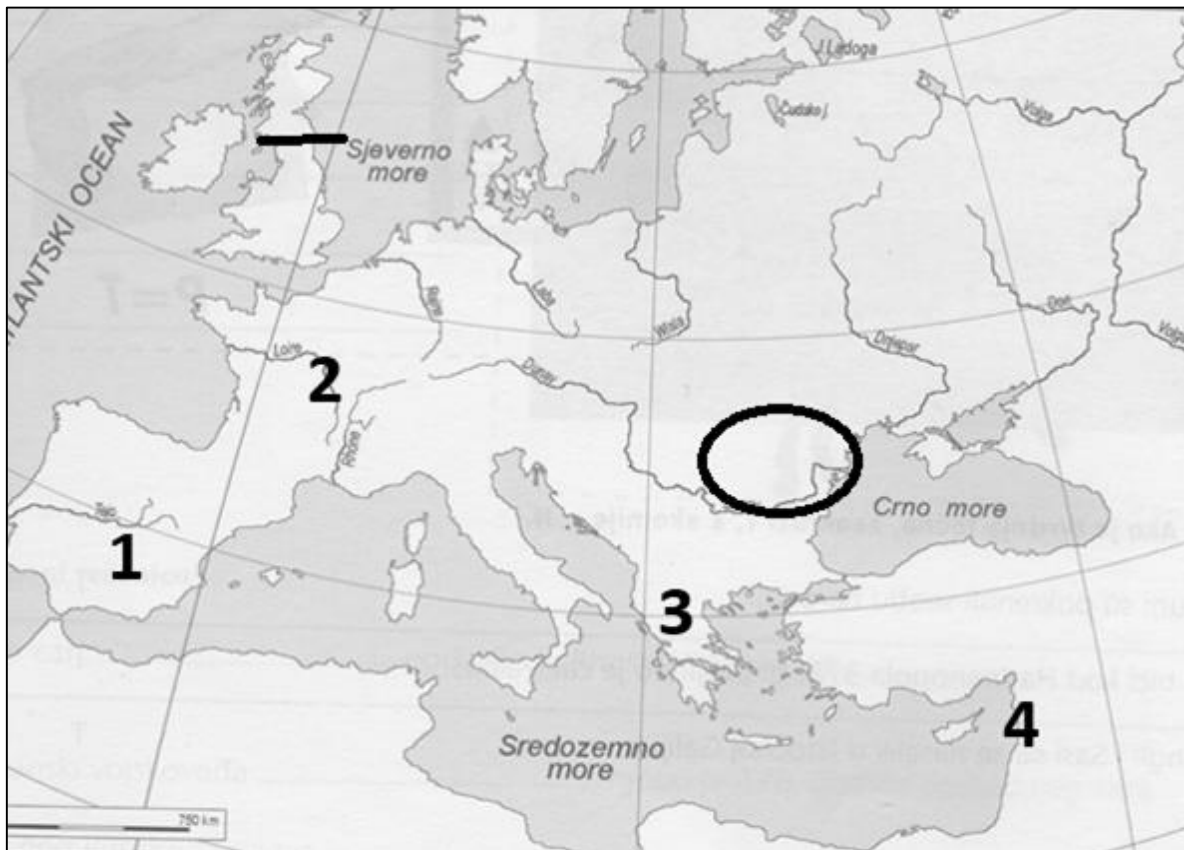
24.2. Kako se zove narod koji je Oktavijan porazio na lokaciji označenom znakom x?

	1
--	---

24.3. U kojemu je gradu bilo središte metropolije kojoj pripada zaokruženi prostor na karti?

	1
--	---

25. Pozorno prouči kartu i odgovori na pitanja.

25.1. Navedi točan kronološki niz osnivanja rimskih provincija na prostorima koji su na karti označeni brojevima od 1 do 4 (od najstarije prema najmlađoj).

	2
--	---

--	--	--	--

25.2. Kako se naziva sačuvani ostatak limesa koji je na karti označen ravnom crtom?

	1
--	---

25.3. Kako se zove rimski vladar koji je formirao provinciju na zaokruženom prostoru?

	1
--	---
